



РЕШЕНИЕ

КАРАР

06.09.2019 Татар Дөм-Дөме авылы

№ 161

**Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме
авыл жирлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү
программасын раслау турында
2019-2035 елларга**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасының «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ЗРТ номерлы Законы, Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районының «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә Уставы, Алабуга муниципаль районының Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә советы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә

Карар:

Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын раслау турында
(1нче кушымта).

2. Әлегә карар рәсми басылып чыгарга тиеш.
3. Әлегә карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Рәис

Р. Н. Бәдретдинов

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЛАБУГА
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ «ТАТАР ДӨМ-ДӨМЕ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ» МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ
ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТРАНСПОРТ
ИНФРАСТРУКТУРАСЫН КОМПЛЕКСЛЫ ҮСТЕРҮ
ПРОГРАММАСЫ
2019-2035 ЕЛЛАРГА**

2019

Тоту	
Тоту.....	3
Паспорт.....	6
1 Муниципаль берәмлекнең транспорт инфраструктурасы торышы характеристикасы.....	8
1.1 Россия Федерациясе субъектының Россия Федерациясе пространство оешмасы структурасында положениесен анализлау, Россия Федерациясе субъектының пространство оешмасы структурасында жирлекнең торышын анализлау.....	8
1.2 Жирлекнең социаль-икътисади характеристикасы, жирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлегенең характеристикасы, шул исәптән транспорт өлкәсендәге эшчәнлекне дә кертеп, транспорт соравын бәяләү.....	10
1.3 Транспорт инфраструктурасы эшчәнлегенең характеристикасы һәм эш күрсәткечләре	11
1.4 Юллар челтәренең характеристикасы, юл хәрәкәте параметрлары (тизлек, тыгызлык, транспорт чаралары агымының составы һәм интенсивлыгы, юлларны йөкләү коэффициенты һәм юл хәрәкәте торышын, әйләнә-тирә мохиткә автомобиль транспортынан экологик йөкләнеше һәм икътисадый югалтуларны тасвирлый торган башка күрсәткечләр), юлларны карап тоту сыйфатын бәяләү (тизлек, тыгызлык, состав һәм хәрәкәтнең ешлыгы), юлларны карап тоту сыйфатын бәяләү.	13
1.5 Авыл жирлегендә транспорт чаралары паркы составын һәм автомобильләштерү дәрәжәсен анализлау, парковкалар (парковка урыннары белән тәмин итү).....	15
1.6 Гомуми файдаланудагы транспорт чараларының эш характеристикасы, пассажирлар агымын анализлауны да кертеп.....	16
1.7 Жәяүлеләр һәм велосипедларда йөрү шартларының характеристикасы.....	17

1.8	Йөк транспортларының хәрәкәт характеристикасы, коммуналь һәм юл хезмәтләренең транспорт чаралары эшен бәяләү, әлеге транспорт чаралары өчен инфраструктура торышын бәяләү.....	18
1.9	Юл хәрәкәте куркынычсызлыгы дәрәжәсен анализлау	18
1.10	Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты дәрәжәсен бәяләү, халыкның куркынычсызлыгы һәм сәламәтлегенә.....	19
1.11	Жирлекнең транспорт инфраструктурасын урнаштыру һәм үстерү шартлары һәм перспективалары характеристикасы	19
1.12	Транспорт инфраструктурасын үстерү һәм эшләтү өчен кирәкле норматив-хокукый базаны бәяләү.....	21
1.13	Транспорт инфраструктурасын финанслауны бәяләү	21
2	Муниципаль берәмлек территориясендә транспорт сорауы фаразын эшләү, халыкның йөрү һәм йөк ташу күләмнәрен һәм характерын үзгәртү	22
2.1	Жирлекнең социаль-иқтисади һәм шәһәр төзелеше үсеше фаразы	22
2.2	Жирлек территориясендә булган транспортка сорау, халыкның йөрү һәм йөк ташу күләме һәм характеры.....	23
2.3	Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасын үстерү фаразы	23
2.4	Жирлекнең юл челтәрен үстерү фаразы	23
2.5	Автомобильләштерү дәрәжәсе, юл хәрәкәте параметрлары фаразы	24
2.6	Юл хәрәкәте куркынычсызлыгы күрсәткечләрен фаразлау.....	24
2.7	Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә һәм халык саулыгына тискәре йогынты ясауын фаразлау	25
3	Транспорт инфраструктурасын үстерүнең принципаль вариантлары һәм транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан күрсәткечләре (индикаторлары) буенча аларны эреләндерелгән бәяләү, алга таба тормышка ашыруга тәкъдим ителә торган вариантны сайлап алу	26
4	Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын тормышка ашыруга, транспорт объектларының техник-иқтисадый параметрларын, чараларны (инвестицион проектларны) тормышка ашыру чиратлылыгын (инвестиция	

проектларын) проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чаралар (инвестицион проектлар) исемигә).....	27
4.1 Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасын үстерү чаралары.....	27
4.2 Гомуми файдаланудагы транспортны үстерү, транспорт-күчеп утыру төеннәрен булдыру буенча чаралар	27
4.3 Бердәм парковка пространствосын үстерүне дә кертеп, жиңел автомобиль транспорты өчен инфраструктураны үстерү чаралары	28
4.4 Жәяүлеләр һәм велосипед хәрәкәте инфраструктурасын үстерү чаралары.....	28
4.5 Йөк транспорты, Коммуналь һәм юл хезмәтләре транспорт чаралары өчен инфраструктура үсеше буенча чаралар	29
4.6 Жирлектәге юллар челтәрен үстерү буенча чаралар	29
5 Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларны (инвестиция проектларын) финанслау күләмнәрен һәм чыганаclarын бәяләү	30
6 Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын тормышка ашыруга тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларның (инвестицион проектларның) нәтижәләлеген бәяләү.....	32
7 Институцион үзгәртеп корулар, транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү өлкәсендә эшчәнлекне хокукый һәм мәгълүмати тәмин итүне камилләштерү буенча тәкъдимнәр	

ПАСПОРТ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЛАБУГА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ «ТАТАР ДӨМ-ДӨМЕ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ» МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН КОМПЛЕКСЛЫ ҮСТЕРҮ ПРОГРАММАСЫ

Исем Программалар	ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЛАБУГА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ «ТАТАР ДӨМ-ДӨМЕ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ» МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ ТЕРРИТОРИЯСЕНДӘ ТРАНСПОРТ ИНФРАСТРУКТУРАСЫН КОМПЛЕКСЛЫ ҮСТЕРҮ ПРОГРАММАСЫ
Эшләү өчен нигез Программалар	- РФ Шәһәр төзелеше кодексы, 29 декабрь 2004 ел, № 190-ФЗ; -2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"»; - «Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлегенә турында һәм Россия Федерациясендә аерым закон актларына үзгәрешләр керту хакында " 2007 елның 8 ноябрдәгә 257-ФЗ номерлы Федераль закон»; - «Транспорт куркынычсызлыгы турында " 09.02.2007 ел, № 16-ФЗ Федераль закон»; - Россия Федерациясе Хөкүмәтендә 2015 елның 25 декабрдәгә 1440 номерлы «жирлекләрен, шәһәр округларының транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларына карата таләпләрне раслау турында " карары»; -Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә Советлар тарафыннан 2016 елның 20 октябрдә расланган Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә генераль планы;
Татар Дөм-Дөме Программасының Заказчысы авыл жирлегенә	ТР АМР Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә башкарма комитеты , 423517, Алабуга районы, Татар Дөм-Дөме авылы, Школьная ур., 3
Программаны Эшләүче	
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның максаты-Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районының «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегендә заманча һәм нәтиҗәле транспорт инфраструктурасын үстерү (алга таба-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» МБ текстында), муниципаль берәмлек халкы өчен транспорт комплексы хезмәтләрендә куркынычсызлыгын, үтемләгән һәм сыйфатын арттыру. Әлегә максатларга ирешү өчен төп бурычларны хәл итәргә кирәк: -гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын үстерү һәм камилләштерү буенча чаралар оештыру; - юл йөрү шартларын яхшырту буенча чаралар оештыру ; ; - юл хәрәкәте иминлеген арттыру буенча чаралар оештыру.
Транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан	- гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, км; - УДС тыгызлыгы, км/км ² ; - норматив таләпләргә җавап бирә торган тукталыш

күрсәткечләре (Индикаторлары)	пунктлары өлеше; - мәдәният объектларының вакытлы парковкалар белән тәэмин ителеше дәрәжәсенә туры килүе.
Программаны тормышка ашыру сроклары һәм этаплары	Программаны тормышка ашыру вакыты: 2019-2035 еллар. Программаны тормышка ашыру этапларга бүлекчәләрне күздә тотмый.
Транспорт инфраструктурасы объектларын (чаралар төркемнәре, Ярдәмче программалар, инвестиция проектлары) проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча планлаштырылган чараларны (инвестицион проектларны) эреләндерелгән тасвирлау)	Әлеге программада күрсәтелгән чаралар транспорт чараларыннан, жәяүлеләрдән файдаланучыларның уңайлылыгын һәм куркынычсызлыгын арттыруга, «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә социаль-иқтисади хәлен яхшыртуга юнәлдерелгән.
Күләме һәм финанслау чыганакалары программасын	2019-2035 елларда программа чараларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле финанс чараларының гомуми күләме 81773,3 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән жирле бюджет акчалары – 170 мең сум, Татарстан Республикасы бюджеты – 81573,3 мең сум, шул исәптән еллар буенча-81573,3 мең сум.: 2019 елда -1450,0 мең сум.; 2020 елда-2409,1 мең сум.; 2021 елда-4335,0 мең сум.; 2020 елда-2409,1 мең сум.; 2023-2035 елларда-70564,2 мең сум. Программаны финанслау өчен акча күләме фаразланган характерда һәм ел саен жирле үзидарәнәң вәкиллеке органы тарафыннан төзәтмәләр кертелергә тиеш.

1 Муниципаль берәмлекнең транспорт инфраструктурасы торышы характеристикасы

1.1 Россия Федерациясе субъектының Россия Федерациясе пространство оешмасы структурасында положениесен анализлау, Россия Федерациясе субъектының пространство оешмасы структурасында жирлекнең торышын анализлау

Татарстан Республикасы Россия Федерациясенең Европа өлешенең көнчыгышында, көнчыгышны һәм Көнбатышны, илнең төньягын һәм көньягын тоташтыручы мөһим магистральләр кисешүендә урнашкан, ресурслар белән житәрлек дәрәжәдә тәэмин ителешкә ия (нефть, су, урман, Жир ресурслары).

Республиканың административ үзәге-Казан шәһәре Мәскәүдән көнчыгышка 797 км ераклыкта урнашкан.

Татарстан Республикасы Россия Федерациясенең 85 субъектының берсе булып тора һәм административ-сәяси һәм икътисадый характердагы түбәндәге ареаллар составына керә:

- Идел бие федераль округы;
- Европа макроикътисади зонасы;
- Идел бие икътисади районы.

Республиканың гомуми мәйданы 67,8 мең кв. км тәшкил итә. Территориянең максималь озынлыгы-төньяктан көньякка 290 км һәм көнбатыштан көнчыгышка 460 км.

Республика Удмурт Республикасы һәм Киров өлкәсе, көнчыгышта – Башкортостан Республикасы, көньяк-көнчыгыш – Оренбург өлкәсе, Көнъяк – Самара өлкәсе, көньяк-көнбатышта – Ульяновск өлкәсе, көнбатышта – Чуаш Республикасы, төньяк-көнбатышта – Марий Эл Республикасы белән чиктәш. Татарстан Республикасының чит ил дәүләтләре белән чикләре юк.

Татарстан Республикасы Европа Россиянең үзәк өлешендә урнашкан, аның территориясе буенча магистраль газүткәргечләр һәм нефть үткәргечләр системасы, федераль магистраль тимер юллар һәм автомобиль юллары, Россиянең Европа өлешендәге бердәм су системасы, Каспий, Урта Диңгез һәм Балтика бассейннарына чыгып, һава трассалары уза, алар йөкләр һәм пассажирлар агымын көнбатыштан көнчыгышка һәм төньяктан көньякка дөнъяның күп кенә кыйтгаларына, Россия Федерациясе регионнарына һәм Татарстан Республикасы эченә күчерүне тәэмин итә. Татарстан Республикасының транспорт системасы түбәндәге факторлар белән характерлана:

- «төньяк – көнбатыш-көнъяк» юнәлеше буенча Идел бие эре сәнәгать шәһәрләрен тоташтыручы тимер юл «көнбатыш – көнчыгыш " юнәлешендә кыска трансконтиненталь тимер юл магистрале узуы»;

- Россиянең төп европа елгаларының – Идел һәм Кама, шулай ук төньяк-көнбатыш һәм Көнъяк, Төньяк-Көнчыгыш, Урал бие сәнәгать төбәкләре белән су элементсен тәэмин итүче ак һәм Нократ елгаларының булуы һәм кушылуы;

- федераль эһәмиятгәге автомобиль юлларын өч юнәлештә узу: Көнбатыш Европа төбәкләрен һәм Россиянең сәнәгать шәһәрләрен (Мәскәү, Смоленск, Владимир) Көнчыгыш Идел бие төбәкләре һәм шәһәрләре (Түбән Новгород, Чебоксар, Казан), Урал сәнәгать төбәкләре һәм шәһәрләре (Ижевск, Пермь, Екатеринбург), шулай ук төньяк – көнбатыш төбәкләр һәм шәһәрләр (Санкт – Петербург, Новгород, Череповец, Иваново) белән көньяк Идел бие өлкәләре һәм шәһәрләре (Ульяновск, Самара, Саратов, Саратов, Мәскәү) белән тоташтыручы «Көнбатыш-Көнчыгыш» һәм «Төньяк-Көнбатыш – Көнбатыш» (Санкт-Петербург, Новгород, Череповец, Иваново) белән Волгоград, Әстерхан) һәм көньяк-көнчыгыш сәнәгать төбәкләре һәм шәһәрләре (Уфа, Оренбург, Чиләбе);

- «Казан» һәм «Бигеш» халыкара аэропортлары, «Бөгелмә»төбәк аэропорты барлык юнәлешләрдә һава трассалары узу.

Әлеге магистраль транспорт коммуникацияларен кисешү үзәге булып, тимер юл төеннән тыш, Казан Елга портын, автомобиль һәм республика юлларын, аэропортны һәм төзелеп килүче Свияжск төбәкара мультимодаль логистик үзәген үз эченә алган Казан транспорт узелы тора.

Татарстан Республикасының административ-территориаль бүленеше тәкъдим ителде:

- 2 шәһәр округлары («Казан шәһәре», «Яр Чаллы шәһәре " ГО»);
- Муниципаль районнар;
- Шәһәр жирлекләре;
- 872 авыл жирлекләре.

Алабуга районы Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында административ-территориаль берәмлек һәм муниципаль берәмлек булып тора. Административ үзәге-Алабуга шәһәре Казан шәһәреннән 215 км ераклыкта урнашкан. Район мәйданы-1352,1 км². Алабуга районы төньякта һәм төньяк-көнчыгышта Удмуртия Республикасы һәм Менделеевск муниципаль районы белән чиктәш, көнчыгышта һәм көньяк-көнчыгышта – Тукай муниципаль районы, Яр Чаллы шәһәр округы, көньякта – Тукай һәм Түбән Кама районнары, көнбатышта – Татарстан Республикасының Мамадыш районы белән чиктәш. Алабуга районы Яр Чаллы агломерациясе составына керә.

Алабуга районы составына бер шәһәр жирлеге (Алабуга шәһәре) һәм 15 авыл жирлеге керә:

- Әлмәт авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Әлмәт авыл жирлеге;
- Олы Качык авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Олы Качык авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Олы Качык авыл жирлеге;
- Пospelово авыл жирлеге;
- Иске Күклек авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Бехтерев авыл жирлеге;
- Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге;
- Яковлево авыл жирлеге

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге (алга таба-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге) «Алабуга муниципаль районы «муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә төзелде.

"Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» МБ составына әлеге закон нигезендә керә: Татар Дөм-Дөм (административ Үзәк) авылы, Айталан авылы.

Жирлек Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында, Алабуга муниципаль районының көнбатыш өлешендә урнашкан. «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Олы Шүрнәк авыл жирлеге, көнчыгышта Морт авыл жирлеге, Алабуга муниципаль районының Олы Елово авыл жирлеге, көнбатышта Мамадыш муниципаль районының Малмыж авыл жирлеге белән чиктәш.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориаль оешмасы Алабуга муниципаль районына күчерү системасының бер өлеше булып тора.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә гомуми мәйданы 3351,5 га тәшкил итә, шул исәптән Татар Дөм-Дөме авылы мәйданы-94,2 га, Айталан авылы-21,2 га.

1.2 Жирлекнең социаль-икътисади характеристикасы, жирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлегенң характеристикасы, шул исәптән транспорт өлкәсендәге эшчәнлекне дә кертеп, транспорт сорадын бәяләү

Икътисади үсеш күрсәткечләренң берсе-халык саны. Халык санын үзгәртү муниципаль берәмлектә (МБ) тормыш дәрәжәсенң, яшәү өчен территориянең жәлеп итүчәнлеге, эшчәнлекне тормышка ашыру индикаторы булып тора.

2017 елның 1 гыйнварына «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлегендә халык саны 267 кеше, ягъни Алабуга районы халкының 0,31% тәшкит итте.

Соңгы 5 елда муниципаль берәмлек халкының саны динамикасы дәүләт статистикасы мәгълүматлары нигезендә 1 нче таблицада күрсәтелгән.

1 нче таблица—«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә " МБ халкының саны динамикасы»

Ел	2013	2014	2015	2016	2017
Численность населения, чел.	279	276	273	276	267

Соңгы елда «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлегенң даими халкы саны 9 кешегә кимегән, халык саны үзгәрүнең тискәре динамикасы 3,26% тәшкит иткән.

Муниципаль берәмлекнең Генераль планы нигезендә, районның 15 авыл жирлегә арасында Татар Дөм-Дөме авылы халык саны буенча соңгы урында тора.

Балаларның (16,4 %) һәм пенсия яшендәге затларның (29,6 %) чагыштырма авырлыгы буенча жирлек районда бишенче урында тора, ә эш яшендәге кешеләрнең проценты (53,9 %) – районның авыл жирлекләре арасында иң түбәнә (14 нче урын). Демографик йөкләнеш дәрәжәсе буенча «Татар Дөм-Дөм авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге районда икенче урынны алып тора. Генераль план нигезендә муниципаль берәмлек Түбән демографик потенциалы булган жирлекләр төркеменә кертелгән.

2017 елның 1 гыйнварына «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге паспорттында тәкъдим ителгән халык саны һәм аның структурасы турында мәгълүмат нигезендә, эшләүче халыкның гомуми саны 131 кеше тәшкит итте, шул ук вакытта авыл хужалыгында 27 кеше эшли (барлык эшчеләрнең 20,61%), бюджет өлкәсендә-24 кеше (18,32 %) башка тармакларда – 77 кеше (58,78%), иң мәшгульләр – 3 кеше (2,29 %). Шулай ук муниципаль берәмлектә 85 кеше пенсионер теркәлгән.

«Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегә» муниципаль берәмлегенң икътисади системасы агросәнәгать комплексын һәм инфраструктура тармакларын үз эченә ала. Авыл жирлегә житештерүнең нигезен авыл хужалыгы тәшкит итә. "Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә авыл хужалыгы житештерүнең төп юнәлешләре-сөт-ит терлекчелеге һәм бөртекле культуралар. Муниципаль берәмлектә «Яшь Көч» агрофирмасы ЖЧЖ (540 баш эре мөгезле терлеккә исәпләнгән терлекчелек фермасы; 150 баш мөгезле терлек фермасы; ашылык склады; машина-трактор паркы), ике умарталык (Татар Дөм-Дөме һәм Айталан авыллары янында), Айталан авылы янында терлекләр өчен жәйге лагерь, Татар Дөм-Дөме авылы янында ике саклау урыны бар.

Коммуналь-склад хужалыгы объектларыннан жирлек территориясендә Татар Дөм-Дөме авылы янында ягулык-майлау материаллары склады урнашкан.

Авыл жирлегенң инфраструктура предприятиеләре социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре һәм административ-идарә оешмалары тарафыннан тәкъдим ителгән, алар үз эченә алган:

- сәләмәтлек саклау учреждениеләре (проект егәрлеге-сменага 29 килү мөмкинлеге булган фельдшер-акушерлык пункты);

- мәгариф учреждениеләре (10 урынга сыешлы проект мәктәпкәчә балалар учреждениесе);

- мәдәни-ял итү учреждениеләре (200 урынга исәпләнгән Татар Дөм-Дөме мәдәният йорты, 6 мең данә егәрлекле Татар Дөм-Дөме авыл китапханәсе);
- жәмәгать тәртибен һәм куркынычсызлыгын тәмин итү учреждениеләре (полиция участок пункты);
- спорт һәм физкультура-сәламәтләндрерү учреждениеләре (162 кв. м мәйданлы спорт залы, Татар Дөм-Дөме авылында 1250 кв. м мәйданлы хоккей тартмасы);
- социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре (Татар Дөм-Дөм авылында 10 урынлык кунакханә, гомуми мәйданы 4 га булган ике зират);
- сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре (сәүдә залларының гомуми мәйданы 85,0 кв. м., 50 урынлы ашханә).

Жирлекнең шәһәр төзелеше эшчәнлегенә территорияль планлаштыру, шәһәр төзелеш зоналаштыру, территорияне планлаштыру, архитектура-төзелеш проектлау, төзелеш, капитал ремонт, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләү, биналарны, корылмаларны эксплуатацияләү документларын эшләү һәм раслауны үз эченә ала.

Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә Советлар тарафыннан 2016 елның 20 октябрендә расланган генераль план нигезендә Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә торак фондының күләме 6,5 мең кв.м. тәшкил итә (Татар Дөм-Дөме авылы-6,2 мең кв. м.; Айталан авылы-0,3 мең кв. м.).

Хәзерге вакытта Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә торак фонды бары тик шәхси төзелеш белән генә тәкъдим ителгән.

1.3 Транспорт инфраструктурасы эшчәнлегенә характеристикасы һәм эш күрсәткечләре

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә транспорт системасы үсешенә муниципаль берәмлек халкының торыш сыйфатын яхшыртуга кирәкле шарт булып тора. Автомобиль юллары челтәренә булуы һәм торышы белән территорияль бөтенлек һәм икътисадый килекнең бердәмлегенә билгеләнә. Юллар һәм жирле эһәмияттәге инфраструктура торышының жәмгыятьнең социаль-икътисадый ихтыяжларына туры килмәү проблемасын бәяләп бетермәү икътисадый кыенлыктар һәм тискәре социаль процессларның бер сәбәбе булып тора.

"Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә тышкы социаль-икътисадый транспорт элементләре башка төбәкләр белән автомобиль (шәхси һәм жәмәгать) транспорты белән гамәлгә ашырыла. Су, тимер юл һәм һава транспорты файдаланылмый.

Автомобиль транспорты тышкы һәм шәһәр эчендәге пассажирлар ташуның шактый зур өлеше, шулай ук йөк ташуның күп өлеше гамәлгә ашырыла торган транспортның төп төре булып тора.

«Татар Дөм-Дөм авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегендә гомуми файдаланудагы автомобиль транспортында пассажирлар йөртү Алабуга-Дөм – Дөм т.п. Шәһәр яны муниципаль маршруты буенча гамәлгә ашырыла.

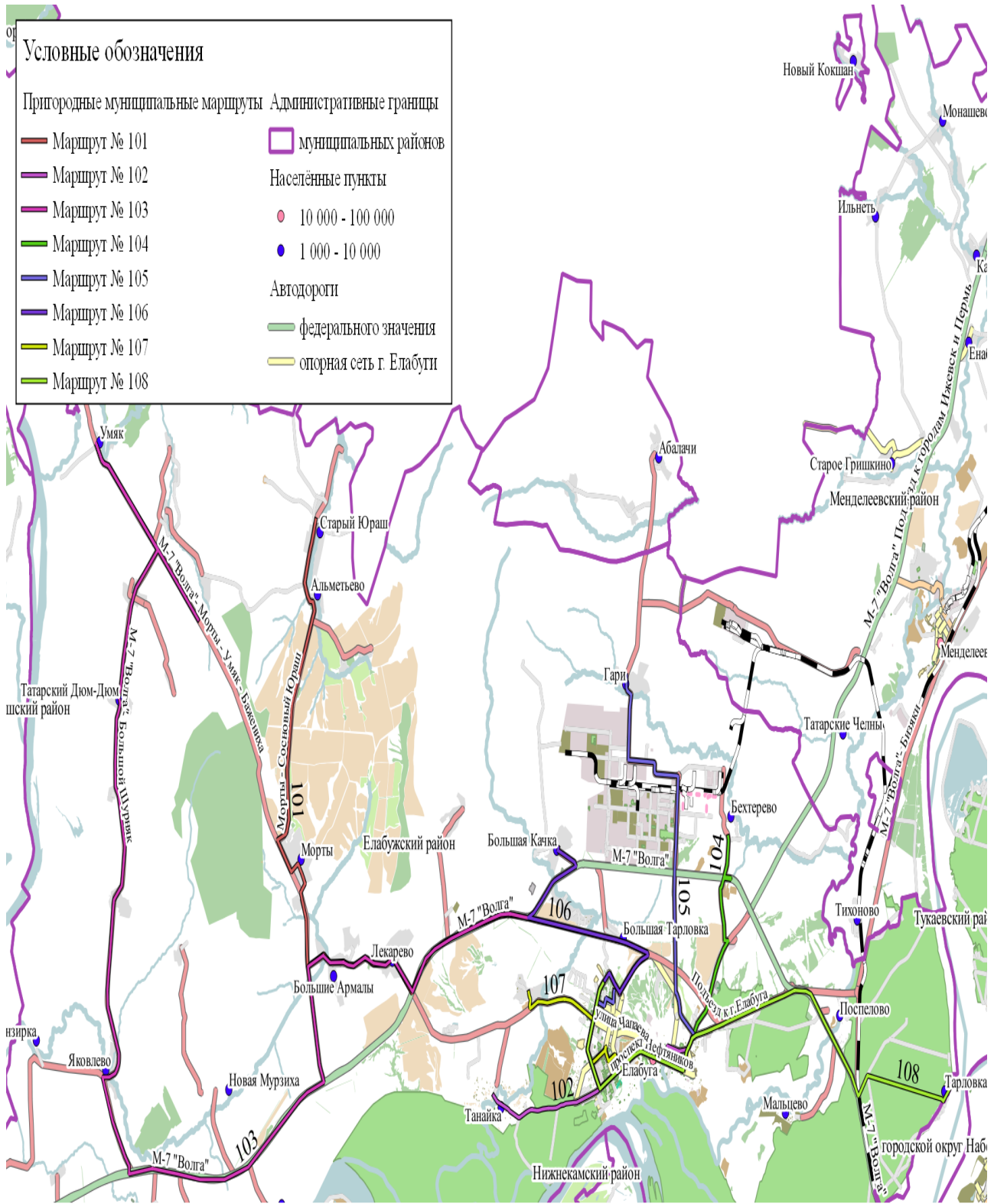
«Татар Дөм-Дөм-Дөме авыл жирлегенә» МБ территориясендә узучы Республика даими йөрешле муниципаль маршрутларының шәһәр яны муниципаль маршрутлары схемасы 1 рәсемдә күрсәтелгән.

Шәһәр яны муниципаль маршрутларының 1-схемасы

Условные обозначения

Пригородные муниципальные маршруты Административные границы

— Маршрут № 101	□ муниципальных районов
— Маршрут № 102	Населённые пункты
— Маршрут № 103	● 10 000 - 100 000
— Маршрут № 104	● 1 000 - 10 000
— Маршрут № 105	Автодороги
— Маршрут № 106	— федерального значения
— Маршрут № 107	— опорная сеть г. Елабуги
— Маршрут № 108	



1.4 Юллар челтәренең характеристикасы, юл хәрәкәте параметрлары (тизлек, тыгызлык, транспорт чаралары агымының составы һәм интенсивлыгы, юлларны йөкләү коэффициенты һәм юл хәрәкәте торышын, әйләнә-тирә мохиткә автомобиль транспортынан экологик йөкләнешне һәм икътисадый югалтуларны тасвирлый торган башка күрсәткечләр), юлларны карап тоту сыйфатын бәяләү (тизлек, тыгызлык, состав һәм хәрәкәтнең ешлыгы), юлларны карап тоту сыйфатын бәяләү.

"Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегенә» МБ транспорт инфраструктурасы автомобиль юллары белән тәкъдим ителгән. Алар жирлек территориясен күрше территорияләр һәм район үзәге белән тоташтыралар, жирлектәге барлык торак объектларның эшчәнлеген тәмин итәләр, жирлекнең үсеш мөмкинлекләрен билгелиләр, алар буенча йөк һәм пассажирлар йөртәләр. Авыл жирлегенә тотрыклы икътисадый үсешкә ирешү, жирле житештерүчеләрнең конкуренциягә сәләтен арттыру һәм халыкның тормыш сыйфатын яхшырту мәсьәләләрен хәл итү автомобиль юллары челтәренең үсеш дәрәжәсенә бәйле.

Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә һәм Алабуга муниципаль районының башка жирлекләре белән транспорт элементна хәзерге вакытта «М-7 «Волга»–Олы Шүрнәк» IV техник категориягә төбәк әһәмиятендәге юл аша гамәлгә ашырыла, аның озынлыгы – 5,142 км, өслеге-асфальт-бетон. Әлеге юл Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә көньяктан төньякка таба кисеп үтә.

Алабуга муниципаль районының «Татар Дөм-Дөм авыл жирлегенә» МБ автомобиль юлларының жирле челтәре торак пунктларның инфраструктурасының сәнәгать житештерүе һәм агросәнәгать комплексы объектлары белән бәйләнешен тәмин итүче гомуми һәм гомуми кулланылыштагы юллар белән тәкъдим ителгән. Автомобиль юлларының бер өлешенә асфальт – бетон катламы бар, калганнары-күчеш яки грунт катламы.

Жирле әһәмияткә автомобиль юллары тәкъдим ителде:

- торак пунктларга керү юллары;
- торак төзелешкә керү юллары;
- авыл хужалыгы объектларына керү юллары;
- сәнәгать объектларына керү юллары;
- туризм һәм рекреация объектларына керү юллары;
- сәнәгать объектларына керү юллары;

Юл хәрәкәте параметрларының төп характеристикалары-транспорт чаралары агымының интенсивлыгы, юлларны йөкләү коэффициенты һәм үткәрү сәләте.

«М-7 «Волга» – зур Шүрнәк» төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлының интенсивлыгы 28ед./сәг, үткәрү сәләте – 1800 берәмлек/сәг, йөкләү коэффициенты – 0,02.

«Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә жирле әһәмияткә ия автомобиль юлларында хәрәкәт ешлыгы 30 авт тәшкил итә./ сәг. Жирле әһәмияткә гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының үткәрү мөмкинлегенә житештерелә.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә чикләрендә узучы гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгы буенча мәгълүмат 2 нче таблицада китерелгән. 2 нче Таблица-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә " муниципаль берәмлегенә чикләрендә уза торган гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы»

№ п/п	Автомобиль юлы исеме	Озынлыгы, км
1	Гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгы шулардан:	10,697

2	төбәк һәм муниципаль ара эһәмияттәге юллар	5,142
3	жирле эһәмияттәге юллар	5,555

Транспорт-эксплуатация характеристикаларының тасвирламасы һәм төп күрсәткечләре

"Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге чикләрендә уза торган региональ һәм жирле эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының 3 нче таблицасында китерелгән.

3 нче Таблица-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә " муниципаль берәмлеге чикләрендә уза торган региональ һәм жирле эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының транспорт-эксплуатация характеристикалары һәм аларның төп күрсәткечләре»

№ п/п	Районнарның, автомобиль юлларының исеме	Категория	Аның гомуми озынлыгы-GMS, км	Шул исәптән:				Хәрәкәт полосаларының гомуми саны	Хәрәкәт полосасының киңлеге, м
				цемент о-бетон	асфальт-бетон	чуерташ	жир		
Төбәк эһәмиятендәге автомобиль юллары									
1	"М-7» Волга» – Олы Шүрнәк".	IV	5,142	-	5,142	-	-	2	3,0 - 3,25
Торак пунктлар чикләрендә уза торган жирле эһәмияттәге автомобиль юллары									
2	Татар Дөм-Дөм авылы, М. Жәлил ур.	V	0,23	-	-	0,23	-	-	-
3	Татар Дөм-Дөм авылы, М. Жәлил ур.	V	1,767	-	-	1,62	0,147	-	-
4	Татар Дөм-Дөм авылы, Сәйдәшев ур.	IV	0,82	-	0,82	-	-	-	-
5	Татар Дөм-Дөм авылы, Г. Тукай ур.	V	1,497	-	-	1,497	-	-	-
6	Айгалан авылы, Болын урамы	V	0,319	-	-	-	0,319	-	-
7	Айгалан авылы, Үзәк ур.	V	0,421	-	-	-	0,421	-	-
8	Айгалан авылы, Айгалан авылы автоюлы	IV	0,501	-	0,501	-	-	-	-

Алабуга районы юл челтәренең тыгызлыгы белән характерлана. Районда юл челтәренең тыгызлыгы күрсәткече $0,44 \text{ км/км}^2$ тәшкит итә, бу исә урамнар һәм юллар челтәренең югары дәрәжәдә таралуын күрсәтә. «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге урам-юл челтәренең гомуми озынлыгы-10,697 км, урам-юл челтәренең тыгызлыгы- $0,32 \text{ км/км}^2$.

Гомумән алганда, «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә " муниципаль берәмлеге транспорт челтәре үсеш алган һәм тормыш эшчәнлегенә уңайлы транспорт мохите белән характерлана.

Юл хәрәкәтендә катнашучылар тарафыннан экологик йөкләнеш түбәндәге шартларның түбән булуы белән бәйләнә:

- югары булмаган эһәмияте хәрәкәте һәм загрузки УДС;
- гомуми агымда йөк транспорт чараларының аз өлеше;
- заторовных хәлләр булмау.

«Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге терәк чөлгәренәң жирле автомобиль юлларында транспорт агымының тизлеге тулаем алганда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итүче зурлыкларга туры килә

Жирле эһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту, аларны тиешле эксплуатацион халәттә тоту, тәртип һәм чисталык буенча сезонлы эшләренә, шулай ук юл кырыйларын чистарту, юллардагы чокырларны ямау, юдырту, юл билгеләрен, коймаларны чистарту, кирәк булганда, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын даими башкаруны күздә тоту.

Эшләренә башкару сыйфатын тикшерү килештерелгән график буенча, расланган критерийлар нигезендә муниципаль автомобиль юлларын карап тоту сыйфатын бәяләүнең йомгаклау актын төзү белән гамәлгә ашырыла.

Муниципаль берәмлекнең урам-юл чөлгәре житешсезлекләренә жирлекнең урам-юл чөлгәре өлешендә каты өслек булмау һәм жәяүлеләр хәрәкәтен тәртипкә салу өчен кирәкле тротуарлар булмау, шуңа күрә торак пункт урамнарында жәяүлеләр катнашында юл-транспорт һәләкәтләренәң килеп чыгу ихтималы зур.

1.5 Авыл жирлегендә транспорт чаралары паркы составын һәм автомобильләштерү дәрәжәсен анализлау, парковкалар (парковка урыннары белән тәэмин итү)

«Татар Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә транспорт чараларының актив паркына сан ягыннан һәм сыйфатлы анализ ясау өчен Россия Федерациясе Федераль салым хезмәте (ФСХ) хисаплары кулланылды. 2016 ел нәтижәләре буенча жирлекнең транспорт чаралары паркының сан ягыннан характеристикалары 4 нче таблицадан китерелгән.

4 нче Таблица-«Татар Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге транспорт чаралары паркының сан ягыннан характеристикалары»

Исем	Барлыгы, бер.	Оешма милкендә, бер.	Милектә гражданнар, бер.
Транспорт чаралары, барлыгы, шул исәптән:	107	13	94
жиңел автомобильләр	91	8	83
мотоцикллар, мотороллерлар	1	0	1
автобуслар	0	0	0
йөк автомобильләре	15	5	10

Таблицадан күренгәнчә, авыл жирлеген территориясендә теркәлгән транспорт чараларының күпчелек өлешен жиңел автомобильләр тәшкил итә. Йөк транспорты өлеше зур түгел.

Машина кую урыннарын урнаштыру һәм транспорт чараларын туктату параметрлары буенча алынган мәгълүматны анализлау парковка пространствосына ихтыяжы канәгатьләндерү дәрәжәсен һәм аның тарафыннан юл чөлгәренә тудырыла торган йөкләнешне бәяләргә мөмкинлек бирәчәк.

"Татар Дөм-Дөм авыл жирлеген» МБ территориясендә автотранспортны саклау, жәлеп итү объектлары чикләрендә һәм йорт яны участкаларында башкарыла.

«Татар Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге буенча 2016 елга автомобильләренәң дәрәжәсе 1000 кешегә 280 автомобиль тәшкил итә.

Үткәрелгән исәп-хисап нигезендә, ТС вакытлыча саклау өчен машина-урыннарда ихтыяж 74 машиналы булган Татар Дөм-Дөме мәдәният йорты янында парковка дефициты ачыкланды.

1.6 Гомуми файдаланудагы транспорт чараларының эш характеристикасы, пассажирлар агымын анализлауны да кертеп

Пассажирлар транспорты халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсенең мөһим элементы булып тора, аннан башка жәмгыятьнең нормаль эшләве мөмкин түгел. Ул халыкның житештерү, көнкүреш, мәдәни максатларга бәйле күчмә хәрәкәтләргә булган ихтыяжын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән.

Пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыру Алабуга муниципаль районының даими пассажирлар йөртү муниципаль маршрутларының расланган реестры нигезендә гамәлгә ашырыла. Даими пассажирлар йөртү буенча муниципаль автобус маршрутлары реестры нигезендә Алабуга районы территориясендә бер пассажир ташучы –Карионов Илья Сергеевич шөгыйльләнә. «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясе буенча Алабуга-№103 маршрут уза – Дюм – Дөм т.п...

5 нче таблицада «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясе буенча уза торган жәмәгать транспортының даими маршрутының техник-эксплуатацион параметрлары буенча мәгълүматлар китерелде.

5 нче Таблица-жәмәгать транспортының даими маршрутының техник-эксплуатацион параметрлары буенча мәгълүматлар

Көйләмә атамасы	Параметрның әһәмияте
1	2
Маршрутның теркәү номеры	103
Маршрутның исеме	Алабуга-Дөм-Дөм т. п.
Маршрутның озынлыгы, км	138,6
ТМШларның максималь саны	1
Маршрутта ТС маркасы	ПАЗ 32054
Айлык пассажирлар агымы, мең кеше.	4,3-4,8

Түҗәмә 5 дәвамы

1	2
Аена рейслар саны	56-62
ТС норматив сыйдырышлыгы, кеше	38
Искәрмә-техник -эксплуатацион Параметрлар Алабуга муниципаль районының 2016 елгы даими пассажирлар йөртү муниципаль маршрутларының расланган реестрыннан һәм пассажирлар йөртү буенча пассажирлар йөртүчеләрнең тарафыннан тапшырылган 2017 елгы хисапларыннан алынды.	

Маршрутларда пассажирлар йөртү системасы инфраструктурасының иң мөһим компонентларының берсе-тукталыш пунктлары. Пассажирлар ягыннан да, пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыручы машина йөртүчеләр өчен дә, юл хәрәкәтендә катнашучы башка кешеләр өчен дә, жәмәгать транспорты тукталышларын төзегәндә дә «гомуми файдаланудагы автомобиль юллары " ГОСТ Р 52766-2007 таләпләрен үтәргә кирәк. Төзекләндерү элементлары. Тукталыш пунктларын төзекләндерү буенча юл хезмәтләре эшен регламентлаучы башка норматив документлар һәм халыкның төрле (шул исәптән аз хәрәкәтләнүче) төркемнәре өчен уңайлы шартларны исәпкә алып, юл хезмәтләре эшен регламентлаучы башка норматив документлар» дигән темага семинар-киңәшмә узды.

6 нчы таблицада «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенен тукталыш пунктларын төзекләндерү буенча мәгълүматлар китерелгән.

6 нчы Таблица-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» МБ территориясендә жәмәгать транспорты тукталышларын төзекләндерү»

№ п/п	Исем	Юнәлештә	Автобус павильоны	Утырту майданчыгы	Тукталыш майданчыгы	Тукталыш билгесе	Хәтәррәк	Жәяүлекчүе
1	Айталан Н. п.	Туры	+	+	-	-	-	+
2	Татар Дөм-Дөме Н. п.	Кире	+	+	+	-	-	+

Пассажи́рлар йөртүне гамәлгә ашыру даими пассажирлар йөртү муниципаль маршрутларының расланган реестры нигезендә гамәлгә ашырыла. Гомуми файдаланудагы маршрут пассажир транспорты системасы куелган бурычларны үти. Проблемалар арасында искергән күчмә составның уңайлылыгы һәм эко логиклыгы югары булмаган күрсәткечләр белән файдаланылуын билгеләп үтәргә кирәк. Тукталыш объектлары гамәлдәге нормативларга туры китереп тиешле күләмдә жиһазландырылмаган.

1.7 Жәяүлеләр һәм велосипедларда йөрү шартларының характеристикасы

Жәяүлеләр хәрәкәте корреспонденцияләрнең иң кулай төре булып тора, чөнки транспорт инфраструктурасына иң аз таләпләр куела, әйләнә-тирә мохитне пычратуга һәм таушалуга бәйле тискәре нәтижеләргә китерми, шулай ук халыкның сәламәтлек дәрәжәсен арттыруга ярдәм итә. Әмма гражданнарның уңайлы һәм куркынычсыз хәрәкәт итүе өчен, юл хәрәкәтен оештыруның тиешле техник чараларын кулланып, урам-юл челтәрен кирәкле жәяүлеләр элементларга белән тәмин итәргә кирәк.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге урамнарының һәм юлларының күп өлеше тротуарлар һәм жәяүлеләр юллары белән тәмин ителмәгән. Авыл жирлегенен урам-юл челтәрен заманча жәяүлеләр инфраструктурасы белән төзекләндерү кайбер бурычларны хәл итәргә мөмкинлек бирерчәк:

- жәяүлеләр хәрәкәте иминлеген һәм уңайлылыгын арттыру;
- торак пунктларның жәяүлеләр өчен үтемлелеген тәмин итү;
- торак пунктларда яшәүчеләрнең жәяүлеләр хезмәт миграцияләренен, ягъни хезмәт кушымтасы урыннарына күчүнең сыйфатын күтәрергә;
- жирлек перифериясенен үзәк районнар белән жәяүлеләр элементсен тәмин итәргә;
- социаль, көнкүреш һәм мәдәни хезмәт күрсәтү объектларының жәяүлеләр өчен уңайлы булуын тәмин итәргә;
- торак пункт эчендә жәяүлеләр элементсен арттыру;
- туризмны рекреацияләү һәм үстерү максатларында тарихи-ландшафт комплексларын жәяүлеләр маршрутлары белән тәмин итәргә.

"Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенен урам-юл челтәре тышкы электр яктырту белән жиһазландырылмаган.

Велосипед хәрәкәте жәяүлеләр йөри торган урыннардагы кебек үк өстенлекләргә ия, өстәвенә, корреспонденция дә зур араларга туры килә. Жирлек территориясендә велосипедта йөрү өчен махсус юллар каралмаган. Велосипедчылар хәрәкәте гомуми файдаланудагы юллардагы юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләренә туры китереп гамәлгә ашырыла.

1.8 Йөк транспортларының хәрәкәт характеристикасы, коммуналь һәм юл хезмәтләренә транспорт чаралары эшен бәяләү, әлеге транспорт чаралары өчен инфраструктура торышын бәяләү

Йөк транспорты-йөкләрне житештерү урыныннан куллану урынына күчерү өчен төп транспорт төре.

«Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлегендә йөк транспорты хәрәкәтенә төп маршрутлары «М-7 «Идел» – Олы Шүрнәк» төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлы буйлап һәм торақ пунктларның терәк юл челтәре буйлап уза.

Жирлек территориясендә йөк агымнарын жәлеп итүнең төп урыннары булып «Яшь Көч» агрофирмасы ЖЧЖ объектлары тора. Йөкләр структурасында авыл хужалыгы производствосы продуктлары өстенлек итә.

Бу юлларда йөк транспорты хәрәкәте ешлыгы түбән һәм сәгатенә 1 транспорт чарасы тәшкит итә. Муниципаль берәмлектәге Транспорт һәм экологик вәзгыятькә бу ташулар сизелерлек йогынты ясамый.

Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районының Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген буенча транспорт хезмәтен шәхси эшмәкәрләр Карионов и.с., Алиев и. Д., Худан л. и., Мәрдәнова Н. Т. башкара.

Коммуналь һәм юл хезмәтләре транспорт чаралары өчен инфраструктура торышы канәгатьләнерлек.

1.9 Юл хәрәкәте куркынычсызлыгы дәрәжәсен анализлау

Юл-транспорт һәлакәтләре турындагы мәгълүматларга һәръяклы анализ ясау юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү һәм оештыру эшенә иң мөһим өлешләренә берсе булып тора.

Бүгенгә көндә автомобиль юлларында аварияләр проблемасы транспорт чаралары паркы артуга, юл-транспорт инфраструктурасында катнашучыларның юл хәрәкәте таләпләренә туры килмәүгә һәм машина йөртүчеләренә дә, жәяүлеләренә дә дисциплинасы бик түбән булуга бәйле рәвештә аеруча кискенләшә бара.

Хәзергә вакытта торақ пунктларның юлларында һәм урамнарында, шулай ук Төбәк һәм федераль әһәмияттәге трассаларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү һәм аларның авыр нәтижәләрен киметү транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерүнең актуаль бурычларының берсе булып тора.

Аварияләлек статистикасын анализлау өчен беренчел мәгълүматлар сыйфатында РФ Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча Баш идарәнең (ЮХИДИ) аварияләр статистикасы, РФ Эчке эшләр министрлыгы тарафыннан бирелгән ачык мәгълүматлар кулланылды.

Алабуга районы буенча өч еллык вакыт эчендә авария хәленә гомуми статистикасы 7 нче таблицада күрсәтелгән.

7 нче Таблица - 2015-2017 елларда Алабуга районында ЮТҺ статистикасы.

Гомуми мәгълүмат	2015 ел.	2016 ел.	2017 ел.
Исәптәге юл-транспорт һәлакәтләре, берәмлекләр саны	110	99	140
Кеше һәлак булды	14	9	Унике
Кеше яралана	175	148	188

Соц. 100 мең кешегә һәлак булган куркыныч	16	10	14
Авырлык, %	8	6	6

2016 елда 2015 елга карата барлык күрсәткечләр дә кимегән. Однако в 2017 году произошло увеличение всех показателей относительно 2016 года

2017 елда социаль куркыныч 100 мең кешегә 14 һәлак булган. 2017 ел эчендә зыян күрүчеләрнең гомуми саныннан (һәлак булучылар һәм яраланучылар) юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучыларның өлеше буларак исәпләнгән нәтижеләрнең авырлыгы 6% тәшкил итте. Шулай итеп, 2017 елда Алабуга районы юлларында аварияләр саны шактый түбән иде, дип нәтижә ясарга була.

2017 елда «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә исәпкә алу юл-транспорт һәлакәтләре теркәлгән иде. Шулай итеп, 2017 елда жирлек юлларында аварияләр булмады, дигән нәтижә ясарга мөмкин.

1.10 Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты дәрәжәсен бәяләү, халыкның куркынычсызлыгы һәм сәламәтлегенә

Автомобиль транспорты һәм автотранспорт комплексы инфраструктурасы әйләнә-тирә мохитне пычратуның төп чыганаclarына керә.

Һава бассейнының автотранспорт чыганаclarы белән пычрануының төп сәбәбе-автотранспорт санын арттыру, аның тузганлыгы һәм сыйфатсыз ягулык.

Эчке яну двигательләренең эшкәртелгән газларында зарарлы матдәләр һәм кушымалар, шул исәптән канцерогеннар бар. Нефть продуктлары, шиннарның тузу продуктлары, тормоз накладкалары, юл катламнарын бозга каршы торучы хлоридлар юл буе полосаларын һәм су объектларын пычрата.

Эчке яну двигательләренең чыгу компоненты (тавыштан тыш) – углерод окисе (угар газы) – кеше, хайваннар өчен куркыныч, концентрациягә бәйле рәвештә, төрле дәрәжәдә агулану тудыра. Автомобильләр һәм пычраткыч матдәләр катнашмалары үзара тәэсир итешеп, һавада тагын да агрессиврак яңа матдәләр барлыкка килергә мөмкин. Автомобиль юлларына якин-тирә территорияләрдә су, туфрак һәм үсемлекләр кайбер канцероген матдәләргә йөртәләр. Биредә яшелчә, жиләк-жимеш үстерү һәм терлекләргә үләнне ашату рөхсәт ителми.

Автотранспортның әйләнә – тирә мохитне пычратуға тискәре йогынтысын киметү эшендә төп юнәлешләрнең берсе булып альтернатив ягулыкны-сыекландырылган газны куллануны киңәйтү, юлларны төзекләндерү, двигательләр эшен контрольдә тоту тора.

Алабуга районының автомагистральләрендә стационар күзәтү постлары юк.

1.11 Жирлекнең транспорт инфраструктурасын урнаштыру һәм үстерү шартлары һәм перспективалары характеристикасы

Муниципаль берәмлекнең үсеш юнәлешләрен билгеләгәндә «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге генераль планы белән Татарстан Республикасының, Алабуга муниципаль районының социаль-икътисади үсеш программалары, региональ һәм федераль тармак программалары исәпкә алынды.

Генераль план белән, беренче чиратта, руда булмаган файдалы казылмалар чыгару буенча гамәлдәге дүрт карьерның махсус билгеләнештәгә яшелләндерү өчен территориясә эшләвен күздә тотта.

Алабуга муниципаль районының территорияль планлаштыру схемасы чаралары нигезендә Татар Дөм-Дөме авыл жирлегендә авыл хужалыгы житештерүенең гамәлдәгә юнәлешләрен алга таба үстерү планлаштырыла.

Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә башкарма комитеты тәкъдиме белән, Генераль планда, беренче чиратта, түбәндәге чаралар күздә тотыла:

- сарыклар үрчетү буенча гаилә фермасы (н.М. Хафанов) ачу планлаштырыла (Татар Дөм-Дөме авылы);

- Татар Дөм-Дөме авылы янында 600 баш эре мөгезле терлеккә исәпләнгән сыер абзары төзелешә бара.

- Татар Дөм-Дөме авылы янында урнашкан минераль ашламалар складын Татар Дөм-Дөме авылыннан көнчыгышка күчерү;

- Татар Дөм-Дөме авылы янында урнашкан тирес саклау урыны территориясендә махсус билгеләнештәге яшелләндерү эшләре алып барыла;

- д янында урнашкан терлекләр өчен жәйге лагерь территориясен кыскарту .Ул исемсез инешнең яр буе полосасында урнашкан.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлегә Генераль планында еллык торак тапшыруның исәп-хисап күрсәткече уртача мәйданы 80 кв. м һәм бер участок мәйданы 0,15 га булган ике индивидуаль торак йортка тигез кабул ителә.

Яңа торак төзелешә һәм тузган торакны алыштыру төзүчеләр көче белән, шул исәптән финанслауның төрле схемаларын кулланып (төзүчеләр акчасы, ипотека, шул исәптән социаль ипотека, төзүчеләрнең ташламалы категорияләренә субсидияләр, авылда яшә белгечләрне беркетү программалары һ. б.) башкарылачак.

Генераль план буенча, Алабуга муниципаль районының Татар Дөм-Дөме авылында территориаль планлаштыру схемасы нигезендә, алдан каралган:

- гомуми мәйданы 6293 кв. м. (79 участок) торак төзелешә (2035 елга кадәр исәпләнгән вакыт));

- 10 урынга балалар бакчасы егәрлеген арттыру(беренче чират 2020 елга кадәр));

- гамәлдәге функциясез мәктәп бинасында 50 урынлы башлангыч мәктәпнең өч төркем ачу (беренче чират 2020 елга кадәр));

- 10 урынга балалар бакчасы егәрлеген арттыру(беренче чират 2020 елга кадәр);

- мәдәният йорты бинасын сүтү һәм бу урында 200 урынлы яңа төзелеш (2020 елга кадәр беренче чират));

- 32 кв. м сәүдә мәйданында сәүдә предприятиеләре төзелешә (2020 елга кадәр беренче чират));

- 32 кв. м сәүдә мәйданында сәүдә предприятиеләре төзелешә (2020 елга кадәр беренче чират);

- элемент бүлегә төзелешә (2020 елга кадәр беренче чират).

Моннан тыш, Айтилан авылында 2010 елдан 2035 елга кадәр кибетләр төзү каралмаган. Әлегә торак пунктка беренче чиратта кирәк булган товарларны таратуның күчмә чаралары (автомагазинлар һәм автолавкалар) ярдәмендә китерүне оештыру планлаштырыла.

«2008-2018 елларга Алабуга муниципаль районында туризм индустриясен үстерү» төбәк максатчан программасы нигезләмәләрен исәпкә алып, Алабуга муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы район территориясендә туристлык-рекреацион үзләштерүнең перспектив зонасын – Татар Дөм-Дөм авылы маршрут-транзит ноктасы булчак Нократ зонасын оештыру тәкъдим ителә. Әлегә зона составына Татар Дөм-Дөме авылы урнашчак Күклек туристик-рекреацион зонасы өчен керәчәк. Кукмара туристик-рекреацион зонасында мәдәни-танып белү, экскурсия һәм дини туризм төрләрен үстерү мөмкинлегә бар.

Алабуга муниципаль районының һәм Татарстан Республикасының туристлык-рекреацион системасын үстерү, тулаем алганда, район чикләрендә дә, Татарстан Республикасының Туристлык-рекреация зоналары арасында да тыгыз, үзара бәйләнешле элементләр булдырмыйча мөмкин түгел. Районга керү туризмын үстерүне тәмин итү өчен төбәкара, республика һәм жирле маршрутларны үстерергә кирәк.

Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге территориясе буенча түбәндәге туристлык маршрутлары узачак:

- су туристик маршруты;
- экологик-танып белү, мажаралы маршрут;
- Нократ елгасы буйлап экологик маршрут;
- тарихи-мәдәни һәм этнографик маршрут (Алабуга районының тарихи урыннары буенча).

Моннан тыш, Айталан авылында туристлык приютын төзү каралган.

Алабуга муниципаль районы «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге генераль планы составында «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» нең "транспорт-коммуникация инфраструктурасын үстерү" бүлегенә төп максаты булып территорияләренә тотрыклы үсешен, районның нәтижелелеген һәм конкурентлылыгын арттыру максатларында транспорт инфраструктурасын үстерү тора.

1.12 Транспорт инфраструктурасын үстерү һәм эшләтү өчен кирәкле норматив-хокукый базаны бәяләү

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасы эшчәнлеге һәм үсеше "Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге" муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасы:

- Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексы;
 - «Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында " 2007 елның 8 ноябрәндә 257-ФЗ номерлы Федераль закон»;
 - «Юл хәрәкәте иминлеге турында " 1995 елның 10 декабрәндә 196-ФЗ номерлы Федераль закон»;
 - РФ Хөкүмәтенә «юл хәрәкәте кагыйдәләре турында " 23.10.1993 ел, № 1090 карары»;
 - Алабуга муниципаль районы муниципаль берәмлегенә территорияль планлаштыру схемасы (21.12.2010 ел, № 20-14/17538);
 - Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге Советы тарафыннан 2016 елның 20 октябрәндә расланган Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге генераль планы;
- «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын үстерү һәм эшләтү өчен кирәкле норматив-хокукый база формалаштырылган.

1.13 Транспорт инфраструктурасын финанслауны бәяләү

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә транспорт инфраструктурасын финанслау расланган федераль һәм муниципаль программалар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 20.12.2013 ел, № 1012 карары белән «2014 – 2022 елларга Татарстан Республикасының транспорт системасын үстерү» муниципаль программасы расланды (2017 елның 25 декабрәндә редакция). Әлеге программа кысаларында «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә транспорт инфраструктурасын үстерү чаралары каралмаган.

Татарстан Республикасы Алабуга районы Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге Советы тарафыннан «Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы Татар Дөм-Дөме авыл

жирлегенен 2019 елга һәм 2020, 2021 еллар план чорына бюджеты турында»2018 елның 14 декабрдә кабул ителгән 141 нче карары расланды.

Карар кысаларында карала:

- төзекләндерү кысаларында шәһәр округлары һәм жирлекләре чикләрендә автомобиль юлларын һәм инженерлык корылмаларын төзү һәм карап тоту;

- урамнарны яктырту.

Финанслау чыганагы-муниципаль берәмлек акчалары. Гамәлгә ашыру өчен еллар буенча финанслау каралган:

- 2019 ел-258,2 мең сум.;

- 2020 ел-230,5 мең сум.;

- 2021 ел-202,9 мең сум.;

2 Муниципаль берәмлек территориясендә транспорт соравы фаразын эшләү, халыкның йөрү һәм йөк ташу күләмнәрен һәм характерын үзгәртү

2.1 Жирлекнең социаль-икътисади һәм шәһәр төзелеше үсеше фаразы

Торак төзелешенен заманча тенденцияләре шундый ки, торак фондының төп күләме халыкның үз акчалары (уртача керемнәре уртачадан югарырак булган гаиләләр) хисабына кертелә, дәүләт финанславы, нигездә, максатчан программалар кысаларында тормышка ашырыла һәм экренләп кими бара.

Авыл жирлегенен социаль-икътисади һәм шәһәр төзелеше үсешенен агымдагы күрсәткечләре анализланганда, түбәндәге күрсәткечләр билгеләнә:

- авыл жирлеге торак пунктларынан транспорт үтемлелеге;

- халык ихтыяжын канәгатьләндерә;

- житештерү объектлары халык яши торган урыннар янында урнашкан, бу корреспондентларның төп төрен – хезмәттәге.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә торак төзелешен үстерү территорияль резервлар хисабына күздә тотыла.

2017 елның 1 гыйнварына булган мәгълүматлар буенча«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге " муниципаль берәмлеге территориясендә 267 кеше яшәгән.

Генераль план нигезендә, «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә халык саны демографик прогнозы буенча, беренче чиратта, Генераль планны тормышка ашыру (2020 ел)-272 кеше, исәп – хисап чорына (2035 ел) 280 кеше тәшкил итәчәк.

Генераль планны (2020 елга кадәр)тормышка ашыруның беренче чиратында Татар Дөм-Дөме авылында шәхси торак төзелеше өчен 7,5 га территория каралган. Әлеге территорияләрдә торак төзелеше якынча 4000 кв. м тәшкил итәчәк.

Татар Дөм – Дөме авылында шәхси торак төзелеше өчен 11,8 га майдан каралган. Әлеге территорияләрдә торак төзелеше якынча 6293 кв. м тәшкил итәчәк.

2035 елга авыл жирлеге торак фондының гомуми күләме, торак территорияләрне үстерү буенча тәкъдим ителгән чараларны гамәлгә ашыру шарты белән, 16,8 мең кв.м. га кадәр артырга тиеш, фаразланган чорда торак фонды үсеше 10,3 мең кв. м. тәшкил итәргә тиеш.

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенен икътисадый потенциалы төрле хужалык (авыл хужалыгы, житештерү һ.б.) өлкәләрендә үз финанс-хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыручы предприятиеләр тарафыннан тәкъдим ителде.

Территорияль планлаштыру документлары муниципаль берәмлекнең «үсеш нокталары» сыйфатында авыл хужалыгы житештерү өлкәсе предприятиеләрен модернизацияләүне һәм камилләштерүне, шулай ук туристлык-рекреация кластерын

оештыруны карыйлар. Яңа эш урыннары булдыру, нигездә, агросәнәгать, туристлык һәм социаль-көнкүреш хезмәтләре күрсәтү өлкәсендә күздә тотыла.

2.2 Жирлек территориясендә булган транспортка сорау, халыкның йөрү һәм йөк ташу күләме һәм характеры

Муниципаль берәмлектә чагыштырмача тотрыклы демографик һәм социаль-икътисади вәзгыять хисап чорында муниципаль берәмлек территориясендә халыкның хәрәкәт итү күләме һәм характеры сизелерлек үзгәрүгә реаль алшартлар булмау турында нәтижә ясарга мөмкинлек бирә.

Автомобиль транспорты муниципаль берәмлек территориясендә төп транспорт төре булып тора, жирлек территориясендә башка транспорт төрләре тәкъдим ителмәгән яки аз дәрәжәдә тәкъдим ителгән. Автомобиль транспортында йөк ташу күләме тотрыклы характерда.

"Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә транспорт планлаштыручы күчәрләре булып IV техник категориядәге төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлы тора: "М-7» Волга» – Олы Шүрнәк".

Транспортка ихтыяж аз булу сәбәпле, автомобиль транспортының гамәлдәге инфраструктурасы хәл ителергә тиешле бурычларны үти, әмма ул уртача характеристикага ия (УДС һәм юл полотносының түбән дәрәжәдә төзеклеге, кайбер урамнарның машиналар йөри торган өлешенә житәрлек дәрәжәдә булмавы, табигый киртәләр аша күпер корылмаларының житмәве һ. б.). Генераль пландагы проект чараларын(агросәнәгать комплексын, торақ фондны, туристик өлкәне үстерү һ.б.) гамәлгә ашыру очрагында, яна объектларны торақ пунктларның урам-юл челтәре белән тоташтыручы яңа юллар төзүгә ихтыяж туа.

2.3 Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасын үстерү фаразы

"Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлегенә» муниципаль берәмлеге территориясендә Стратегик һәм территориаль планлаштыру документлары белән бары тик региональ һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын капитал ремонтлау, реконструкцияләү һәм яңа төзү рәвешендә автомобиль транспорт инфраструктурасын гына үстерү планлаштырыла.

Пассажир транспорты санын арттыру планлаштырылмый. Авыл жирлегенә территориясендә юл буе сервисы объектлары юк.

Тикшерелгән территориянең транспорт инфраструктурасын үстерүнең максаты- муниципаль берәмлекнең икътисади активлыгын үстерү, транспорт хезмәтләре спектрын киңәйтү хисабына халыкның тормыш сыйфатын яхшырту, транспорт -инфраструктурасын камилләштерү.

Тимер юл, су һәм һава транспортын үстерү буенча дәүләт һәм жирле дәрәжәдәге стратегик һәм территориаль планлаштыру документларында каралмаган.

2.4 Жирлекнең юл челтәрен үстерү фаразы

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын анализлау нәтижәсендә түбәндәге проблемалар ачыкланды::

- муниципаль берәмлекнең урам-юл челтәрен төзекләндерү түбән дәрәжәдә: камилләштерелгән өслеге булмаган урамнар һәм юлларның шактый өлеше, жәяүлеләр тротуарлары булмау, оештырылган өслек агымы булмау, яктырту булмау;

- юл катламының торышы канәгатьләнәрлек түгел: көчле тузу һәм еллык юыну;

- автомобиль хэрэгтэн кыенлаштыра торган кайбер урамнарның машиналар йөрү өлешлэренең житэрлек дәрәжәдә булмавы һәм урамның үткәрүчәнлеген киметүгә һәм юл-транспорт һәлакәтлэренең килеп чыгу куркынычын киметүгә китерә;

- чокырлар һәм елгалар аша автомобиль һәм жәяүлеләр күпере житэрлек түгел, бу урам-юл челтэренең нормаль эшлэвен тәэмин итми;

- жәмәгать транспорты тукталышларын төзекләндерү житэрлек дәрәжәдә түгел.

Юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруга бюджет акчаларының хроник кытлыгы шартларында, юлларны ремонтлауга һәм карап тотуга нәтижәле тоту максатларында, яңа, экономияле материаллар һәм технологияләр эзләрү һәм кертү бурычы саклана.

Бүгенге хәл автомобиль йөртүләргә ихтыяж арту, автотранспорт чараларының артуы һәм шул ук вакытта юл челтэре үсешендә артта калу, автомобиль юлларының озынлыгы һәм үткәрүчәнлеген акрынаю белән характерлана.

Үткәрелгән анализ нәтижәсендә, урам-юл челтэрен төзекләндерү һәм автомобиль юлларын карап тоту буенча тиешле чаралар күрелмәгән очракта, юл катламының нык искерүе һәм авыл жирлеген территориясендә корреспонденцияләрнең тормышка ашу тизлеген һәм комфортлары кимүе фаразлана, дип нәтижә ясарга мөмкин.

Муниципаль берәмлекнең Генераль планында торак төзелешен, туризм өлкәсен, агросәнәгать комплексын үстерү максатларында торак пункт территориясен арттыру жирлекнең урам-юл челтэрен үстерү зарурлыгына китерәчәк. Гамәлдәге урам-юлларны үзгәртеп кору, яңа юллар төзүне үз эченә ала.

2.5 Автомобильләштерү дәрәжәсе, юл хэрәкәте параметрлары фаразы

Алабуга муниципаль районы өчен автомобильләштерү дәрәжәсенен фаразы " Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативларын раслау турында «2013 елның 27 декабрдәге 1071 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарында (изм. һәм 8 таблицада тәкъдим ителде.

8 нче Таблица-2015-2035 елларда Алабуга муниципаль районының автомобильләштерү дәрәжәсе фаразы.

Исем	2010 ел.	2015 ел.	2020 ел.	2035 ел.
1000 кешегә шәхси милектә автомобильләр белән фаразланган тәэмин ителеш	196,9	262,9	320,9	493,9

Алынган мәгълүматларга караганда, «Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлегендә автомобильләштерү дәрәжәсе 2035 елга 1000 кешегә 407 жинел автомобиль дәрәжәсендә кабул ителергә мөмкин.

Юл хэрәкәте параметрларын билгеләрү юлда аварияләрне киметү буенча чараларны билгеләгәндә, шулай ук кисешүдә юл хэрәкәтен жайга салуны камилләштерү өчен аерылгысыз бер өлеш булып тора. Юл хэрәкәтенен төп параметрларына түбәндәгеләр керә: хэрәкәт ешлыгы, транспорт агымы составын китерүнең динамик коэффициенты, машиналар чиратын киметү интервалы, хэрәкәт полосасын йөкләрү коэффициенты, чират арту коэффициенты, автомобильләрдә һәм метрларда чиратның уртача озынлыгы, автомобиль тукталышларының чагыштырмача саны, тукталышсыз үтү коэффициенты.

Бүгенге възгыятьне һәм социаль-икътисади үсешнең килеп туган трендларын анализлау жирлектә юл хэрәкәте параметрларына шактый үзгәрешләр кертү көтелми, юл челтэренең тыгызлыгы сизелерлек үзгәрмәячәк, дигән нәтижә ясарга мөмкинлек бирә.

2.6 Юл хэрәкәте куркынычсызлыгы күрсәткечләрнен фаразлау

Статистикага караганда, 2016 елда Алабуга районында 2015 елга карата барлык

авариялар күрсәткечләре кимегән. Әмма 2017 елда барлык күрсәткечләр 2016 ел белән чагыштырганда арткан. Шулай ук вакытта «Татар Дөм-Дөме авыл җирлегенә» муниципаль берәмлегендә 2017 елда үткән юл-транспорт һәлакәтләре теркәлмәгән, бу, әлбәттә, уңай тренд булып тора.

Әмма киләчәктә Алабуга районында юл-транспорт һәм социаль-иқтисади өлкәдә фаразланган үзгәрешләр белән бәйләп рәвештә юл хәрәкәте иминлегенә дәрәжәсә кимергә мөмкин:

- автомобильләштерү дәрәжәсенә үсеш;
- миграцион хезмәт корреспонденцияләре һисабына халыкның мобильлеген арттыру;
- район юлларында транзит трафикын арттыру;
- район территориясә буенча узучы төбәк һәм федераль магистральләр аша йөк транспортлары хәрәкәтенә интенсификация арту;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның барысы тарафыннан да юл хәрәкәте кагыйдәләрен күпләп үтәмәү: автомобильчеләр, жәяүлеләр, велосипедчылар;
- район юл челтәренә озынлыгын һәм тыгызлыгын арттыру;
- автомобиль юлларының торышы канәгәтләнерлек түгел: норматив булмаган капламның торышы, тамганың булмавы, кышкы карап тотудагы житешсезлекләр;
- юл хуҗалыгының техник дәрәжәсә житәрлек түгел;
- юл хәрәкәтен оештыруның техник чараларын камилләштерү.

Вақыйгаларның тискәре үсешенә юл куймас өчен каралучы муниципаль берәмлекнең юл челтәрендә куркынычсызлык дәрәжәсен күтәргә юнәлдерелгән чаралар комплексын тормышка ашыру кирәк. Әлегә чаралар комплексы түбәндәге компонентларны үз эченә алырга тиеш:

- Алабуга районының гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итүнең заманча системасын булдыру;
- халык арасында, шулай икәпән балигъ булмаганнар арасында да, хокукый аңны күтәрү һәм куркыныч тәртипне кискәтү;
- комплекслы схемалар эшләү һәм юл хәрәкәтен оештыру проектлары һәм алар тарафыннан күздә тотылган чараларны гамәлгә ашыру һисабына юл хәрәкәтен оештыру дәрәжәсен арттыру.

Муниципаль берәмлек территориясендә юл-транспорт һәлакәтләре һәм зыян күрүчеләр саны кимүнең уңай динамикасын, шулай ук авариялелек дәрәжәсен киметү буенча чаралар күрүнә икәпкә алып, аварияләренә төп күрсәткечләренә киләчәктә дә кимүен фаразларга мөмкин.

2.7 Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирә мохиткә һәм халык саулығына тискәре йогынты ясавын фаразлау

Транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирәлеккә зыянлы йогынтыны киметү өлкәсендәге бурычлары булып тора:

- транспортның кеше саулығына зыянлы йогынтысын йогынты күләмен, ташландыклар һәм ташландыклар күләмен, барлык төр транспортта калдыклар санын киметү һисабына киметү;
- транспорт чараларын ягулыкның экологик чиста төрләренә күчүнә мотивацияләү.

Транспортның әйләнә-тирә мохиткә зыянлы йогынтысын һәм килеп туган зыянны киметү өчен кирәк:

- транспортның һава һәм су тирәлегенә һәм кеше сәламәтлегенә экологик куркынычсыз транспорт чараларын куллану һисабына зыянлы йогынтысын киметергә;
- ягулык-энергетика ресурсларының альтернатив чыганақларында (нефть чыгышында булмаган) эшләүче транспорт чараларын куллануны стимуллаштырырга.

Транспорт-юл комплексының әйләнә-тирәлеккә тискәре йогынтысын киметү өчен автотранспорт чараларының санын арттыру һәм автомобиль юлларында хәрәкәт ешлығын арттыру шартларында түбәндәге чараларны тормышка ашыру күздә тотыла:

- карауның яңа ысулларын эшләү һәм гамәлгә кертү, бигрәк тә кышкы чорда, гомуми файдаланудагы автомобиль юлларын, бозлавык материалларына каршы тискәре йогынтыны киметергә мөмкинлек бирә торган;

- әйләнә-тирә мохитне зарарлы йогынтылардан саклау чаралары белән автомобиль юлларын төзекләндерү, тавыш йогынтысы дәрәжәсен киметү һәм тирә-юнь территорияләрен пычрату өчен автомагистральләр буенда ясалма һәм үсемлек киртәләрен куллануны да кертеп.

Тулаем алганда, транспорт инфраструктурасының әйләнә-тирәлеккә һәм халыкның сәламәтлегенә тискәре йогынтысын, барыннан да элек, экологик яктан чиста транспорт чараларын һәм транспорт инфраструктурасын төзекләндерү материалларын куллануга күчү хисабына киметү фаразлана. Экологик хәлне яхшырту шулай ук агросәнәгать предприятиеләренә һәм производстволарның бер өлешен торак төзелешләренән Аерылган зоналарга чыгаруга, автомобиль юлларын һәм торак пунктларны карап тоту эшләре хисабына тискәре йогынты ясауга юнәлдерелгән чаралар үткәру хисабына планлаштырыла.

3 Транспорт инфраструктурасын үстерүнең принципаль вариантлары һәм транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан күрсәткечләре (индикаторлары) буенча аларны эреләндерелгән бәяләү, алга таба тормышка ашыруга тәкъдим ителә торган вариантны сайлап алу

Территориаль планлаштыру документында Татарстан Республикасы һәм Алабуга муниципаль районы социаль-икътисадый үсеш стратегияләре белән социаль-икътисадый үсешнең өч төп сценарие карала.

Төп сценарий район өчен уңайлы үсеш темплары белән икътисадның тотрыклы, планлы үсешен күздә тотта. 2015 елдан башлап тулай территориаль продуктның (ВТП) жыелган үсеш темпы уңай дөнья икътисадый хәле фонунда 1,7 тапкыр арту фаразлана. «Алабуга» житештерү-сәнәгать тибундагы махсус икътисадый зонаны үстерү хисабына предприятиеләр хезмәткәрләре саны 2015 елдан 2030 елга кадәр 15% ка артачак. Халык саны шулай ук тотрыклы рәвештә арта, 2030 елга 97,3 мең кешегә житәчәк. Халыкның торак белән тәэмин ителеше уртача темплар белән арта, һәм 2030 елга ул 1 кешегә 30,12 м торак тәшкил итәчәк.

Ел саен 5 – 6% үсеш алган, районның бизнес өчен инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арта. Районның икътисади үз-үзен тәэмин итү дәрәжәсе 0,55 тән 0,81% ка кадәр үсәр дип фаразлана. Тулаем алганда, үсешнең төп сценарие барлык куелган бурычларны һәм Инвестицион проектларны тормышка ашыруны күздә тотта.

Оптимистик сценарий дөнья икътисадын яхшырту тенденцияләренә нигезләнә, Алабуга муниципаль районы икътисадының динамикалы үсешен белән характерлана.

Тулай территориаль продукт югарырак темплар белән арта, 2030 елда жыелган үсеш темпы 2015 елга карата 1,9% тәшкил итәчәк. Сәнәгать, авыл хужалыгы актив үсә, торак төзелеш актив алып барыла. Район халкы 2030 елга 100,4 мең кешегә житә. Халыкның тормыш сыйфаты яхшыра.

Спорт белән даими шөгылләнүчеләрнең дәрәжәсе елдан – ел 3-4% ка арта һәм 2030 елга 56 % ка житә. 2030 елга халыкның керемнәре 2,3 тапкырга артачак. Бюджет керемнәре арта, район инфраструктурасы яңартыла, бу туризм үсешенә ярдәм итә. 2030 елга туристлар агымы 3,4 тапкырга арта. «Алабуга» махсус икътисадый зонасы үсешен дәвам итә, предприятиеләр һәм хезмәткәрләр саны арта, вак һәм урта производстволар үсә. 2030 елда ВТПДА кече һәм урта бизнес өлешен 35% ка житә, әмма эшкәртү сәнәгатенең төп көче булып кала бирә.

Инерция сценарие дөнья икътисадының тышкы факторларының, районның икътисади үсеш темплары югары булмаган дәрәжәдә йогынтысын күздә тотта. Тулай территориаль продукт үсә, әмма шактый түбән темпларда. Предприятиеләр кыенлыкларны кичерүләрен дәвам итә. Чит ил чималы белән бәйлә кайбер производстволарны ябу да ихтимал. ВТПДА кече һәм урта бизнес өлеше кими. Эшсезлек дәрәжәсе югары дәрәжәдә, һәм 2020 елдан гына да кимергә мөмкин. Районның үз-үзен тәмин итү дәрәжәсе түбән дәрәжәдә саклана. Бюджетның үз акчалары муниципаль программаларны тулысынча гамәлгә ашыруга җитми. Әмма туризмны үстерү дәвам итә, туризм агымы 2030 елга, шәһәрнең тотрыклы бренды аркасында, 1,8 тапкырга артчак. Инвестицияләр күләме кими. Татарстан Республикасының гомуми күләмдә инвестицияләр өлеше яқынча 5 % дәрәжәсендә саклана, 2030 елга кадәр үсеш белән, «Алабуга»СЖТ МИЗ үсеше нәтижәсендә, 5,7% ка кадәр.

«Татар Дөм-Дөме авыл җирлеге " муниципаль берәмлегендә тормышка ашыру өчен транспорт инфраструктурасы үсешенә төп сценарие булып тора.

4 Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын тормышка ашыруга, транспорт объектларының техник-икътисадый параметрларын, чараларны (инвестицион проектларны) тормышка ашыру чиратлылыгын (инвестиция проектларын) проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чаралар (инвестицион проектлар) исемлегенә)

4.1 Транспорт төрләре буенча транспорт инфраструктурасын үстерү чаралары

«Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын үстерү чаралары, җирле бюджет акчалары җитмәү һәм әлегә юнәлешләрнең үсеш перспективалары булмау сәбәпле, тимер юл, һава һәм су транспорты буенча планлаштырылмый.

4.2 Гомуми файдаланудагы транспортны үстерү, транспорт-күчеп утыру төеннәрен булдыру буенча чаралар

Гомуми файдаланудагы автомобиль транспортында халыкка хезмәт күрсәтүнең гамәлдәге системасы " Татар Дөм-Дөме авыл җирлеге» муниципаль берәмлегендә яшәүчеләрнең транспорт хезмәтләренә булган ихтыяжын канәгатьләндерә.

Автомобильләштерү дәрәжәсен арттыру шартларында жәмәгать транспортының әйләнә - тирәлеккә тискәре йогынтысын киметү өчен күчмә составның альтернатив ягулыкка күчү зарур. Хәзерге вакытта «автомобиль, тимер юл, диңгез, елга, авиация транспорты һәм махсус техника буенча аерым подпрограммаларга бүленеп газ-мотор техникасын гамәлгә кертү» дәүләт программасы эшләнә, аның кысаларында экологик күрсәткечләр югары булган транспорт техникасын өстенлекле файдалануны икътисадый стимуллаштыру планлаштырыла.

Табигый тикшерүләр күрсәткәнчә, тикшерелүче муниципаль берәмлек территориясендә жәмәгать транспорты тукталышларын төзекләндерү буенча чаралар комплексы үткәргә кирәк. 9 нчы таблицада «Татар Дөм-Дөме авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә тукталыш пунктларын норматив хәлгә китерү буенча чаралар исемлегенә тәкъдим ителгән.

9 нчы Таблица-гомуми файдаланудагы автомобиль маршрут транспортының тукталыш пунктларын төзекләндерү буенча чаралар

№ п/п	Чара	Тукталыш пункты исеме
-------	------	-----------------------

1	Тукталыш төзелеше	Айталан Н. п.
2	Тукталыш билгеләрен кую	Айталан т. п., Татар Дөм-Дөме т. п.
3	Электр яктырту линияләрен урнаштыру	Айталан т. п., Татар Дөм-Дөме т. п.

Тукталыш пунктларын төзекләндерү буенча чаралар " гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Төзекләндерү элементлары. Гомуми таләпләр».

Жәмәгать транспорты тукталышларын төзекләндерү чараларын уздырганда инвалидларның юл хужалыгы объектларына үтүен тәмин итү чараларын (ОДМ 218.2007–2011) проектлаштыру буенча Методик рекомендацияләргә, шулай ук РФ Транспорт министрлыгының «автомобиль транспорты һәм шәһәр жир өсте электр транспорты, автовокзаллар, автостанцияләр һәм күрсәтелә торган хезмәтләр инвалидлары арасынан пассажирларның транспорт чараларынан файдалану шартларын тәмин итү тәртибен раслау турында» 2015 елның 1 декабрендәге 347 номерлы боерыгы таләпләрен исәпкә алырга кирәк.

4.3 Бердәм парковка пространствосын үстерүне дә кертеп, жиңел автомобиль транспорты өчен инфраструктураны үстерү чаралары

Хәзерге вакытта «Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» МБ территориясендә жиңел автомобиль транспорты өчен транспорт инфраструктурасы объектларының күп өлеше торак пунктларның урам-юл чөлтәрендә урнашкан.

Авыл жирлегенә генераль планында юл сервисы объектларын төзү каралмаган.

Проектлауның сайлап алынган варианты кысаларында жиңел автомобиль транспорты өчен инфраструктура үсешенә төп юнәлеш булып бердәм парковка пространствосын булдыру һәм аның нәтижәле эшләве тора.

Жирлек территориясендә автотранспортны саклау, нигездә, предприятие участкалары чикләрендә һәм жирлек халкының йорт яны участкаларында башкарыла. Авыл жирлегенә гамәлдәге парковка пространствосын бәяләгәндә, Татар Дөм-Дөме авыл мәдәният йорты янында парковкаларга кытлык 74 машиналы булган.

4.4 Жәяүлеләр һәм велосипед хәрәкәте инфраструктурасын үстерү чаралары

Жәяүле корреспонденцияләр хәрәкәт итүнең төп һәм аеруча киң таралган төрләренә берсе булып тора. Һәр маршрут башлана һәм жәяү йөрү белән тәмамлана. Кайбер маршрутларда йөрү - ерак походлар яки Кибеткә кыска гына йөрү турында сүз бару-булмауга карамастан, бердәнбер юл. Башка маршрутларда кеше жәяү бер яки берничә юл кисемтәсе үтә ала.

"Татар Дөм-Дөме авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә жәяүлеләр йөрү инфраструктурасын үстерү чаралары 10 нчы таблицада тасвирланган.

10 нчы таблицада-жәяүлеләр йөрү инфраструктурасын үстерү чаралары

№ п/п	Юл атамасы/урамнар	Торак пункт	Озынлыгы, м	Күңел	Тротуарларның жәяүлеләр өлеше киңлеге
1	а/М-7» Волга " – Олы Шүрнәк	Татар Дөм-Дөме авылы	900	бер яктан	1,5

Тикшерелүче муниципаль берәмлек территориясендә велосипедта йөрү өчен инфраструктура үсеше буенча чаралар программа кысаларында планлаштырылмый.

4.5 Йөк транспорты, Коммуналь һәм юл хезмәтләре транспорт чаралары өчен инфраструктура үсеше буенча чаралар

Алабуга муниципаль районының стратегик планлаштыру документларында «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенң авыл хужалыгы объектларына керү юлларын төзү рәвешендәге жирле әһәмияттәге автомобиль юллары челтәренң йөк транспорты өчен инфраструктура үсеше буенча чаралар каралган. Каралган чаралар йөк ташуның куркынычсызлыгын һәм Эко логиклыгын тәэмин итәчәк.

Әлеге чаралар «жирлек юллары челтәрен үстерү буенча 4.6 чаралар» бүлеген кысаларында әлеге ПКТРДА тасвирланган.

4.6 Жирлектәге юллар челтәрен үстерү буенча чаралар

«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге генераль планы белән, жирлекнең урам-юл челтәрен үстерү максатларында, жирле әһәмияттәге юллар төзү, ремонтлау һәм аларны карап тоту буенча чаралар планлаштырыла.

Муниципаль берәмлекнең Генераль планы нигезендә юллар челтәрен үстерү буенча чараларның тулы исемлеге 11 таблицада күрсәтелгән.

Таблица 11-юллар челтәрен үстерү чаралары исемлеге

№ п/п	Торак пункт	Исем	Чара төре	Ед. изм.	Егәрлек		Тормышка ашыру сроклары	
					сущест- вующая	өстәмә	беренче чират (2011- 2020 еллар))	исәп-хисап вакыты (2021-2035 еллар))
ЖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӘГЕ ЧАРАЛАР (ЖИРЛЕК)								
1	Татар Дөм-Дөм авылы	Авыл хужалыгы объектларына керү юлы	Капиталь ремонт	км	1,4	-	1,4	-
2	Татар Дөм-Дөм авылы	Юл	Төзекләндерү	км	5,315	-	-	5,315
3	Татар Дөм-Дөм авылы	Юл	Яңа төзелеш	км	-	6,95	2,8	4,15
4	Айталан авылы	Юл	Төзекләндерү	км	0,5	-	0,5	-
5	Айталан авылы	Юл	Яңа төзелеш	км	-	1,4	1,0	0,4
6	Татар Дөм-Дөм авылы	Авыл хужалыгы объектларына керү юлы	Яңа төзелеш	км	-	2,11	-	2,11
ТӨБӘК ӘҺӘМИЯТЕНДӘГЕ ЮЛЛАРДА ЧАРАЛАР								
7	Татар Дөм-Дөм авылы	Электр яктырту линияләрен урнаштыру	Яңа төзелеш	км	-	1,3	-	1,3

Юл хәрәкәте иминлеген арттыру максатларында, бу юнәлештә юл хәрәкәтен оештыруның нәтижеләлеген арттыру буенча комплекслы чара гамәлгә ашырылырга тиеш, ул үз эченә түбәндәге чараларны ала:

- юлларның аерым участокларында яки төрле зоналарда транспорт чаралары хәрәкәтенең тизлек режимы;
- аерым территорияләргә транспорт чараларыннан файдалану мөмкинлеген чикләү;
- гамәлдәге юл шартлары булдырыла торган куркынычлык (конфликтлы ситуациялар) хәрәкәтенә һәм факторларына киртәләргә бетерү;
- белем бирү оешмаларына балаларның куркынычсыз хәрәкәте маршрутларын тәмин итү;
- автомат режимда эшләүче фото - һәм видео-юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуларны теркәү чараларын урнаштыру.

Шулай ук юл хәрәкәте мониторингы системасын оештыру, транспорт агымнары детекторларын урнаштыру, ОДД буенча документлар жыю һәм саклауны оештыру, мәгълүмат базаларын формалаштыру һәм алып бару принциплары, мәгълүматка керү шартлары, аны актуальләштерүнең ешлыгы буенча да бурыч хәл ителергә тиеш.

Әлеге чараларны детальләштерү РФ Транспорт министрлыгының «Юл хәрәкәтен оештыру проектларын һәм схемаларын эзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 17 мартындагы 43 номерлы боерыгы белән регламентланган юл хәрәкәтен оештыру проектларын һәм схемаларын эшләү юлы белән тормышка ашырыла.

5 Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларны (инвестиция проектларын) финанслау күләмнәрен һәм чыганаclarын бәяләү

Конкрет объекттагы чаралар исемлеге проект-смета документациясен эшләгәннән соң детальләштерелә. Чаралар бәясе, уздырылган шундый ук чараларның бәясенә нигезләнел, якынча билгеләнгән.

Программа чараларын тормышка ашыру «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге бюджеты һәм өстәмә финанслау чыганаclarы хисабына башкарыла. ПРТКГА керткән чараларны финанслауның еллык күләме чираттагы финанс елына МБ бюджетын эшләгәндә билгеләнә.

Программа чараларын тормышка ашыру өчен кирәкле финанс чараларының гомуми күләме 81773,3 мең сум тәшкил итә.

Программаны тормышка ашыруга киткән чыгымнар турында мәгълүмат 12 нче таблицادا бирелгән.

Таблица 12-чараларны финанслау күләмнәрен һәм чыганаclarын бәяләү

№ п/п	Чараның исеме	Финанслау күләме, мең сум.					Финанслау чыганагы
		2019 ел.	2020 ел.	2021 ел.	2022 ел.	2023 - 2035 еллар	
1	2	3	4	5	6	7	8
Максат: «Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге халкы өчен транспорт комплексы хезмәтләреннән югары дәрәжәдә файдалану мөмкинлеген һәм сыйфатын тәмин итә торган "Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген" муниципаль берәмлеге заманча, нәтижәле һәм куркынычсыз транспорт инфраструктурасын үстерү							
Бурыч: транспорт хезмәте күрсәтүнең нәтижәлелеген һәм сыйфатын күтәрү							
Автомобиль транспорты							
1	Урам-юл челтәрләре төзелеше. Татар Дөм-Дөм (ТР АМР Татар Дөм-Дөме СП генераль	-	-	-	-	55000,0	Төбәк бюджеты

	планы)						
2	Татар Дөм-Дөм авылы урам-юл челтәрен реконструкцияләү (ТР АМР Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген генераль планы)		-			10040,0	Төбәк бюджеты
3	Татар Дөм-Дөме авылы янында урнашкан авыл объектларына керү юлын капитал ремонтлау		-			-	Төбәк бюджеты
4	Авыл объектларына яңа подъезд төзелеше (ТР АМР Татар Дөм-Дөме СП генераль планы)					2520,0	Төбәк бюджеты
5	Жәмәгать транспорты тукталышларын норматив хәлгә китерү			200,0		320,0	Төбәк бюджеты
6	Татар Дөм-Дөм авылы, С. Сәйдәшев урамы			1625,0	1625,0	-	Төбәк бюджеты
7	Строительство тротуаров с. Татарский Дюм-Дюм ул. С.Сайдашева		-		1350,0	1350,0	Төбәк бюджеты
8	Татар Дөм-Дөм авылы, М. Жәлил ур.	1440,0	-			-	Төбәк бюджеты
9	Айталан авылы, Үзәк реконструкция урамы (ТР АМР Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген генераль планы)		-	2500,0		-	Төбәк бюджеты
10	Айталан авылы, Үзәк реконструкция урамы (ТР АМР Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген генераль планы)		2399,1			1204,2	Төбәк бюджеты
11	Юл билгеләре кую	10,0	10,0	10,0	10,0	130,0	Жирле бюджет
Еллар буенча:		1450,0	2409,1	4335	2985	70564,2	-
Барлыгы (финанслау чыганаclarы буенча):		81573,3					Төбәк бюджеты
		170					Жирле бюджет
Нибары:		81773,3					

6 Транспорт инфраструктурасын үстерү вариантын тормышка ашыруга тәкъдим ителә торган транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча чараларның (инвестицион проектларның) нәтижәлелеген бәяләү

Транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкцияләү буенча «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә транспорт инфраструктурасын үстерүнең максатчан күрсәткечләрен (индикаторларын) чагыштыру нигезендә үткәрелгән. Төп максатчан күрсәткечләр өчен транспорт инфраструктурасының торышын характерлаучы күрсәткечләр кабул ителде.

Муниципаль берәмлекнең юл челтәре торышын яхшыртудан социаль-иқтисади нәтижә түбәндәгеләрдә чагыла::

- юл йөрү уңайлыгын һәм уңайлылыгын арттыру, юл челтәренең сыйфат күрсәткечләрен яхшырту хисабына юл-транспорт һәлакәтләренең куркынычын киметү;
- экономия вакыт хисабына арттыру, уртача тизлек хәрәкәте;
- гражданнар өчен дә, муниципаль берәмлек предприятиеләре һәм оешмалары өчен дә транспорт йөртүгә чыгымнарны киметү;
- даими маршрутлар буенча автомобиль транспортында пассажирлар йөрткәндә транспорт хезмәтләре күрсәтүнең һәркем өчен мөмкин булуын һәм сыйфатын күтәрүне тәмин итү.

Программаны тормышка ашыруның нәтижәлелеген бәяләү хисап чорында, тулаем алганда, программаны тормышка ашыру тәмамланганнан соң башкарыла. Бәяләү критерийлары булып тора: нәтижәлелеге, Нәтижәлелеге, финанс үтәлеше.

Программаны тормышка ашыру барышында ирешелгән нәтижәләр һәм аны тормышка ашыруга бәйле финанс чыгымнары нисбәтен нәтижәле чагылдыра. Нәтижәлелек программаның максатчан күрсәткечләренә ирешү дәрәжәсен чагылдыра. Финанс ягыннан үтәү чагылдыра нисбәтен факттагы финанс чыгымнары белән бәйле программаны гамәлгә ашыру, һәм ассигнованиеләр расланган Чираттагы финанс елына.

"Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген" МБ ПКТ чараларының характеристикасы 13нче таблицадә китерелгән.

13 нче Таблица-«Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген " МБ ПКТИ чараларының характеристикасы»

№ п/п	Чараның исеме	Социаль-иқтисади нәтижә	Шәһәр төзелешен проектлау нормативларына туры килү
1	2	3	4
Максат: «Татар Дөм-Дөм-Дөм авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге халкы өчен транспорт комплексы хезмәтләреннән югары дәрәжәдә файдалану мөмкинлеген һәм сыйфатын тәмин итә торган "Татар Дөм-Дөме авыл жирлеген" муниципаль берәмлеге заманча, нәтижәле һәм куркынычсыз транспорт инфраструктурасын үстерү			
Бурыч: транспорт хезмәте күрсәтүнең нәтижәлелеген һәм сыйфатын күтәрү			
Автомобиль транспорты			
1	Урам-юл челтәрләре төзелеше.	Гомуми файдаланудагы юллар озынлыгын арттыру, халыкка хезмәт күрсәтү сыйфатын арттыру	Ярашлылык
2	Урам-юл челтәрләре төзелеше.	Халыкка хезмәт күрсәтү сыйфатын күтәрү, юлда вакыт кимү	Ярашлылык

3	Авыл объектларына керү юлларын капиталъ ремонтлау	Агросәнәгать комплексын үстерү, ТСЛАРДАН экологик хәлгә һәм халык саулығына зарарлы чыгаруларның тискәре йогынтысы дәрәжәсен киметү	Ярашлылык
4	Жәмәгать транспорты тукталышларын норматив хәлгә китерү	Пассажи́рлар йөртү хезмәтләрен күрсәтү сыйфатын күтәрү	Ярашлылык
5	ТС вакытлыча саклау урыннарын оештыру	Ял итү объектларының үтемлелеген арттыру	Ярашлылык
6	Электр яктырту линияләрен урнаштыру	Юл-транспорт һәлакәтләренең ихтималлығын киметү	Ярашлылык
7	Тротуарлар төзү	Жәяүлеләр катнашында юл-транспорт һәлакәтләренең ихтималлығын киметү	Ярашлылык

14 нче таблицада «Татар Дөм-Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү һәм реконструкцияләү буенча ПРКТИ чараларын гамәлгә ашыруның нәтижәләлеге бәяләү өчен төп максатчан күрсәткечләрнең мәгънәләре тәкъдим ителгән.

14 нче Таблица транспорт инфраструктурасы матбугат хезмәте чараларын гамәлгә ашыруның нәтижәләлеге бәяләү өчен төп максатчан күрсәткечләрнең мәгънәләре

Күрсәткеч исеме	Ед. изм.	Күрсәткечнең әһәмияте, шул исәптән:						
		2018 ел (база)	2019 ел.	2020 ел.	2021 ел.	2022 ел.	2023 ел.	2024 – 1935 ел.
Юл челтәре								
Жирле әһәмиятгә гомуми файдаланудагы автомобиль юлларының озынлыгы	км	10,697	12,25	14,165	14,165	14,165	14,165	17,685
УДС тыгызлыгы	км/км ²	0,32	0,35	0,42	0,42	0,42	0,42	0,53
Пассажи́рлар ташу								
Жәмәгать транспорты маршрутларында норматив хәлгә тукталыш пунктлары саны	берәм-берәм	0	2	2	2	2	2	2
Автомобиль транспорты								
Мәгариф объектларының вакытлы парковкалар белән тәэмин ителеше дәрәжәсенә туры килүе	%	0	100	100	100	100	100	100

7 Институцион үзгэртеп корулар, транспорт инфраструктурасы объектларын проектлау, төзү, реконструкциялү өлкөсөндө эшчәнлекне хокукий һәм мәгълүмати тээмин итүне камилләштерү буенча тәкъдимнәр

Өлеге эшнең 1 бүлеген эшлү кысаларында «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә икътисадый, сәяси, хокукий һәм социаль институтлар системасының эшлү шартларына үткөрөлгән анализ хужалык эшчәнлегенң формаль һәм формаль булмаган шартлары хужалык итүнең базар шартларына туры килүен күрсәтте. Милек мөнәсәбәтләре гамәлдәге законнар нигезендә жайга салынган: шәхси сектор булдырылды; базар тибындагы учреждениеләр һәм оешмалар (коммерция банклары, инвестиция фондлары һ. б.) формалаштырылды; халык хужалыгы белән идарә итү системасында икътисадый, барыннан да элек, бюджет һәм салым буенча административ чыгымнарны алыштыру уңышлы бара. Эшқуарлык һәм көндәшлек үсә, хужалык итүче субъектлар арасында ирекке килешү нигезендә яңа базар структуралары формалаша. Гамәлдәге норматив-хокукий база социаль-икътисадый сәясәтне нәтижәле гамәлгә ашырырга, һәм шул рәвешле һәр өлкәдә дә, комплекста да муниципаль берәмлекнең динамик үсешке өчен шартлар тудырырга мөмкинлек бирә. Жирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган сәясәт халыкның гамәлдәге хакимияткә ышаныч дәрәжәсен күтәрүгә, шул рәвешле инвестицион климатны яхшыртуга һәм эшқуарлыкны активлаштыруга юнәлдерелгән.

Шулай итеп, «Татар Дөм-Дөме авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә институциональ үзгэртеп коруларга ихтыяж юк. Транспорт инфраструктурасы объектларын проектлаштыру, төзү, реконструкциялү өлкөсөндө эшчәнлекне тормышка ашырганда үзара бәйләнешләрнең характерын үзгәрешсез калдыру күздә тотыла.